

КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

О. М. МОЗГОВИЙ,
*професор, доктор економічних наук,
заслужений економіст України,
завкафедрою міжнародних фінансів
ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”,
просп. Перемоги, 54/1, 03057, Київ, Україна*

**ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ ПОГЛЯД
НА ГЛОБАЛЬНУ ФІНАНСОВУ НЕСТАБІЛЬНІСТЬ
І МОНЕТАРНУ ВЛАДУ**

Бібл. 1.

OLEG MOZGOVYI,
*Professor, Doctor of Econ. Sci.,
Honored Economist of Ukraine,
Head of the Department of International Finance,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman,
54/1, Peremohy Av., Kyiv, 03057, Ukraine*

**A FUNDAMENTAL VIEW
OF GLOBAL FINANCIAL INSTABILITY
AND MONETARY AUTHORITIES**

Reference 1.

Глобальні економічні виклики, з якими стикаються трансформаційні економіки у сучасному світі, дедалі більшою мірою набувають монетарного характеру і проявляються, зокрема, у посиленні волатильності внутрішнього фінансового ринку, домінуючому впливі глобальних гравців на поведінку національного бізнесу.

Специфічна і суперечлива роль монетарних факторів у поширенні кризових явищ як у розвинутих економіках, так і у трансформаційних та тих, що розвиваються, не тільки зумовила переосмислення базових концепцій фінансової нестабільності та оцінки її дестабілізуючого впливу на економічний розвиток, але й спричинила різкі зміни в монетарних механізмах регулювання економічного розвитку. З огляду на це, актуальною і своєчасною є колективна монографія відомих науковців у галузі фінансів “Монетарна влада в сучасному світі. Хто кине виклик долару?”.

Хронічний характер глобальної фінансової нестабільності формує для малих відкритих напівсировинних економік специфічні передумови їх нестійкості. І економічна система України впродовж періоду незалежності це наочно демонструє. Внутрішні структурні перекоси малих слаборозвинутих у технологічному та інституціональному аспектах економік (до яких належить і економіка України) поси-

© Мозговий Олег Миколайович (Mozgovyi Oleg), 2018; e-mail: o.mozgovyy@gmail.com.

люють руйнівний вплив глобальної фінансової нестабільності та уразливість їх економічних систем.

За таких обставин актуалізується науковий пошук шляхів адаптації монетарного механізму відтворення національних економік до нових реалій і викликів. Необхідність змінити якість економічного розвитку України, у свою чергу, зумовлює необхідність переглянути пріоритети і механізми монетарного стимулювання відтворення національної економіки, щоб не тільки забезпечити раціональний перерозподіл фінансових ресурсів, але й нейтралізувати загрози її фінансовій стабільності, підвищити ефективність її включення у процеси транскордонного руху капіталу. Оскільки структурно-функціональні вади монетарного механізму відтворення економіки України в умовах посилення глобалізаційних викликів є обмежуючим і деструктивним фактором її поступу, то актуальність проведення фундаментальних наукових досліджень у цьому напрямі зростає.

Рецензована монографія, підготовлена у рамках фундаментальної тематики НАН України *, містить узагальнення причин і особливостей проявів глобальної фінансової нестабільності у контексті сучасних викликів. Виокремлення ключових факторів глобальної нестабільності (популяційного, цивілізаційного, технологічного, виробничого, монетарного) дозволило акцентувати увагу саме на фундаментальних цивілізаційних і геополітичних факторах, які істотною мірою визначають специфіку функціонування і стратегічні вектори еволюції монетарних механізмів економік окремих країн. Такий підхід, на відміну від поширених абстракцій щодо фінансiалiзацiї економiки, дає адекватне пояснення природі виникнення деструкцій і деформацій у сучасних економічних системах.

Авторами ґрунтовно досліджено теоретичні та прикладні проблеми трансформації монетарних механізмів у ключових економіках світу (і в тому числі у США, країнах зони євро, Росії та Китаї) в умовах розгортання глобальної економічної кризи. Значну увагу у монографії приділено ефективності застосування монетарних важелів в умовах глобальної економічної кризи (2008—2009 рр.) і загострення європейської боргової кризи.

Однією з основних переваг монографії є її чітка структурованість: монетарні важелі розглядаються авторами у контексті інституціональних особливостей і спрямованості монетарної політики. Оцінку дієвості монетарної політики простежено під кутом зору динаміки процентних ставок, стану кредитування, фондового ринку, ринку праці та стимулювання економічного зростання.

Як справедливо підкреслюють автори, монетарний механізм, навіть при найпрофесійнішому підході, не може розглядатись як самодостатній засіб для попередження криз в економіці. Інструментарій монетарної політики може і повинен використовуватися для розвитку економіки, але навіть такий потужний монетарний механізм, як у США, не може самотужки забезпечити модернізацію і рещоринг, генерацію інновацій у сучасній високотехнологічній та висококонкурентній економіці. Цей висновок, сформульований за результатами аналізу дієвості використання монетарних важелів в економіці США, є надзвичайно важливим для багатьох країн, і в тому числі України, яка остаточно не пододала чергову кризу і продовжує свою переорієнтацію на аграрно-сировинний придаток світового ринку.

* НДР “Монетарний механізм розвитку економіки України в умовах глобальної фінансової нестабільності”, яка виконувалась у ДУ “Інститут економіки та прогнозування НАН України”.

Ще одним важливим висновком для України є сформульоване авторами положення про значення конструктивного та адекватного інституціонального середовища: без довіри економічних суб'єктів до “нетрадиційної” монетарної політики у США вирішення тактичних і стратегічних проблем навряд чи було б успішним. З цією метою органи монетарної влади США, зокрема, застосовують такий інструмент, як “forward guidance” (“перспективне бачення”), який відіграє серйозну роль з точки зору дотримання “довгих” правил поведінки економічних суб'єктів. Очевидно, що саме відсутність такої довіри до монетарних органів в Україні – як і відсутність правил, не завжди професійні дії посадовців, які приймають важливі фінансово-економічні рішення, і стабільно несприятливе інституціональне середовище – є на сьогодні одними з ключових викликів для української економіки, на чому справедливо акцентовано увагу в рецензованій монографії.

Виваженістю і прагматизмом вирізняється авторське бачення витоків економічних проблем в ЄС, який став своєрідним взірцем для значної кількості менш розвинутих країн, і в тому числі України. Принципово важливим у цьому контексті є висновок про те, що в умовах великого різноманіття політичних, соціальних, економічних і культурних структур відмова від монетарного суверенітету та застосування в монетарній політиці принципу “один розмір для всіх” пов'язані з суспільно-економічними втратами.

У монографії системно та об'єктивно розкрито планетарні масштаби економічного успіху Китаю і пов'язані з цим проблеми. Автори справедливо роблять наголос на необхідності та доцільності врахування досвіду Китаю для українських реалій, насамперед, тому, що на окремих етапах структурних перетворень можуть успішно застосовуватися різні комбінації монетарних важелів, а класичний (універсальний) “ринковий” монетарний механізм економічного розвитку є певним перебільшенням. Успіхи Китаю були забезпечені не в останню чергу завдяки ролі Центробанку, при домінуванні у фінансовому секторі великих державних банків, при “неринковому” курсі юаня до долара. Монетарна влада Китаю системно і поступово адаптує монетарний інструментарій до специфіки національного розвитку, а не копіює “найліберальніші” і “найринковіші” практики (як це мало місце в Україні).

Для кількісної оцінки економіко-монетарного потенціалу авторами запропоновано оригінальний індекс. Хоча сама ідея інтегральної оцінки монетарної влади в сучасному світі є нетрадиційною, все ж її у монографії достатньо обгрунтовано, оскільки її ключовим концептом виступають типи монетарних потоків і положення про те, що для забезпечення стабільності та ліквідності фіатних монетарних потоків краще спиратися на збалансований комплекс ресурсів (виробничих, матеріальних, фінансових, трудових).

Оригінальними є висновки авторів щодо перспектив світових резервних валют. Вони справедливо підкреслюють, що фундаментальні суперечності між новими центрами, які накопичили певний економіко-монетарний потенціал, і усталеними центрами глобальної монетарної влади матимуть розвиток з відповідними політичними і соціально-економічними наслідками. Зокрема, Китай уже активно нарощує вагомість національної валюти (свідченням чому слугує включення юаня до кошика резервних валют).

У цілому монографія демонструє оригінальний підхід до аналізу особливостей монетарного регулювання процесів суспільного відтворення і заслуговує на

увагу науковців і практиків, для яких становлять інтерес питання глобальної рецесії 2008–2009 рр. та її впливу на цілі, інструментарій та механізми реалізації державної економічної політики.

Необхідно підкреслити, що системне дослідження проблем монетарної влади в сучасному світі, обґрунтування та вимір економіко-монетарного потенціалу економік світу здійснено у вітчизняній економічній науці вперше.

Окремо слід відзначити високу якість редакційно-видавничої підготовки монографії, оригінальність її дизайнерського рішення (ілюстративного матеріалу в тексті, обкладинки) та його адекватність змісту, читацькому та цільовому призначенню монографічного видання.

Підсумовуючи, важливо зауважити, що авторським колективом здійснено ґрунтовне наукове дослідження закономірностей і особливостей монетарного розвитку провідних економічних систем світу в умовах глобальної фінансової нестабільності, результати якого мають не тільки науково-пізнавальну цінність для подальшого розвитку методологічного інструментарію і концептуальних підходів до системного вивчення такого монетарного розвитку, але й практичну значущість для підвищення ефективності реалізації монетарного механізму відтворення економіки України.

Список використаної літератури

1. Монетарная власть в современном мире. Кто бросит вызов доллару? ; [под ред. В.П. Вишневого и Н.М. Шелудько]. – К. : Академперіодика, 2017. – 200 с.

References

1. *Monetarnaya Vlast' v Sovremennom Mire. Kto Brosit Vyzov Dollaru?* [Monetary Power in the Modern World. Who will Challenge the Dollar?]. V.P. Vishnevskii, N.M. Shelud'ko (Eds.). Kiev, Akadempriodika, 2017 [in Russian].

*Рецензія надійшла до редакції 7 березня 2018 р.
The article was received by the Editorial staff on March 7, 2018.*